

Van: College van Burgemeester en Wethouders
Aan: Gemeenteraad
Documentnummer: 00500000473653
Datum: 8 april 2026
Onderwerp: Notitie motie drugsmonitoring rioolwateronderzoek

Zeewolde

Notitie

Advies/Voorstel

Het advies is om variant 1 van KWR te volgen en daarvoor het bedrag van afgerond € 35.000,- excl. btw beschikbaar te stellen.

Aanleiding

Op 3 juli 2025 heeft de gemeenteraad een motie aangenomen "Motie drugsmonitoring rioolwateronderzoek".

In de motie wordt gevraagd het volgende te onderzoeken:

1. De mogelijkheden en kosten van (periodiek) rioolwateronderzoek naar drugsgebruik binnen de gemeente Zeewolde, bij voorkeur in samenwerking met KWR of de waterschappen.
2. Zo mogelijk in samenwerking met omliggende gemeenten, zoals Ermelo, Harderwijk en Putten te verkennen of gezamenlijk onderzoek efficiënter kan worden uitgevoerd.
3. De uitkomsten van dit onderzoek en een voorstel voor eventueel vervolg vóór Q2 2026 terug te koppelen aan de raad.
4. Tevens wordt het college verzocht het RIVM-onderzoek van januari 2025 zo snel mogelijk naar de gemeenteraad te zenden met een duiding van dit onderzoek in de zin van gezondheid.

Het antwoord op het verzoek/de vraag 1 en 2 vindt u verderop in deze notitie. Het verzoek 3 is ingewilligd met het aanleveren van deze notitie. Het verzoek 4 is beantwoord in bijlage 2 en de resultaten zijn meegenomen in deze notitie.

Verkenning

Op zich lijkt het inwilligen van het verzoek/het beantwoorden van vraag 1 eenvoudig. Immers het lijkt te gaan om het opvragen van een offerte bij KWR (KWR genereert kennis om in de watersector in staat te stellen water-wis te opereren). Verzoek 2 vergt afstemming met meerdere gemeenten op een onderwerp waarop nog niet structureel wordt samengewerkt.

Een eerste verkenning bij de rioolbeheerders in Flevoland (Samenwerking afvalwaterketen Flevoland, SAF) naar de betrokkenheid op, de bekendheid met en het onderzoek naar het gevraagde, leverde geen echte resultaten op. Een enkele beheerder wist van, of een wens tot, een onderzoek maar de concrete informatie was niet voor handen. Daarnaast leek geen enkele beheerder interesse te hebben in het onderzoek.

Omdat uit deze eerste verkenning geen antwoorden kwamen, is contact gezocht met het onderzoeksinstituut KWR. Aan hen zijn de verzoeken, de motie, voorgelegd. In een gesprek bleek dat om deze verzoeken/ vragen te kunnen beantwoorden, er eerst een aantal prijsbepalende keuzes moeten worden gemaakt en veronderstellingen weg genomen. De kosten worden voor een gedeelte bepaald door de richting van het onderzoek. Om het drugs gebruik in beeld te krijgen moeten andere stoffen worden onderzocht als voor de productie van drug. En voor productie is een complexer en kostbaarder onderzoeksstrategie nodig.

Daarnaast worden de kosten voor een significant deel bepaald door:

- Wie de bemonstering uitvoert (KWR, het waterschapslaboratorium of het waterschap).
- De locatie van de bemonstering (op een reeds ingerichte afvalwaterzuiveringsinstallatie (AWZI) of een andere strategische locatie in het rioleringsstelsel (bijv. een rioolgemaal).
- De manier van onderzoek, tegelijk bemonsteren (parallel) of achter elkaar (serie).

Om een antwoord te krijgen op de vraag wie de bemonstering in Flevoland ter hand kan en wil nemen is contact gezocht met het waterschap Zuiderzeeland. Vanuit de samenwerking in de afvalwaterketen (SAF) liggen hier directe relaties. Het waterschap is bereid om de bemonstering ter hand te nemen. Zij geeft aan dat er vanuit de hoek van handhaving en ondermijning meer gemeenten geïnteresseerd zijn. Omdat het waterschap maar één mobile bemonsteringsinstallatie heeft, kan het onderzoek alleen in serie worden uitgevoerd. Dit vraagt om coördinatie door of afstemming met de werkgroep Ondermijning Flevoland.

De AWZI's in Flevoland zijn ingericht om deze monsters op eenvoudige manier te kunnen verzamelen.

Om een antwoord op dezelfde vraag te krijgen voor de gemeente Ermelo, Putten en Harderwijk heeft KWR, vanuit eerder onderzoek in Ermelo, contact gezocht met het waterschap Vallei en Veluwe. Daaruit is gebleken dat het rioolwater moet worden onderschept op twee strategische locaties in het rioleringsnetwerk. En dat een waterschapslaboratorium moet worden ingehuurd om de bemonstering uit te voeren.

Advies KWR

Op basis van hun kennis en ervaring adviseert KWR om eenmalig een representatieve nulmeting naar drugsgebruik op de schaal van een gemeente te doen. Daarbij wordt in een bewust gekozen week, gedurende zeven dagen, het afvalwater op een AWZI of op een strategische plek in het riooltransportsysteem, bemonsterd. Dit onderzoek geeft tegen beperkte kosten inzicht in de omvang van, het type drug en het globale tijdstip waarop de drug gedurende de week wordt gebruikt.

De verzamelde data kan richting geven aan preventie en beleid. Zeker als de relatie wordt gelegd door KWR of het Trimbos-instituut met de eigen onderzoeken en de landelijke cijfers. Hiermee kan o.a. de marktomvang worden bepaald, geduid hoe Zeewolde ervoor staat (regionaal en of landelijk), of Zeewolde op dit onderwerp moet inzetten.

Aanbod KWR

Op basis van hun advies heeft KWR de richtprijzen voor drie varianten uitgewerkt: **variant 1**: Zeewolde (solo), **variant 2**: Zeewolde samen met Flevoland en **variant 3**: Zeewolde samen met Ermelo, Harderwijk en Putten. Om meer duiding te kunnen geven aan de uitkomsten van de onderzoeken, kan KWR op basis van de eigen onderzoeken en via het Trimbos-instituut de relatie leggen met de uitkomsten van de landelijke onderzoeken. In hun prijsopgave gaan ze, bij samenwerking met de gemeenten, uit van één presentatie in één bijeenkomst voor alle betrokken gemeenten.

De kosten en bijbehorende voorwaarden zijn weergegeven in bijlage 1. De kosten voor de gemeente Zeewolde bedragen:

Variant 1 circa € 35.000,- (excl. btw en de bijdrage van het Trimbos-instituut (nog op te vragen) een eerste schatting € 3.500, -)

Variant 2, circa € 12.000 - (excl. btw en de bijdrage van het Trimbos-instituut (nog op te vragen een eerste schatting € 3.500,-/ 6 = € 600,-) ervan uit gaande dat alle Flevolandse gemeenten meedoen.

Variant 3, circa € 17.000,- (excl. btw en de bijdrage van het Trimbos-instituut (nog op te vragen een eerste schatting € 3.500,-/ 4 = € 900,-) ervan uitgaande dat Ermelo, Harderwijk en Putten meedoen.

Kantekening

Het aanbod van KWR gaat om een eenmalig onderzoek/beeld waarbij een link wordt gelegd met het landelijke beeld vanuit hun eigen onderzoeken. Zij willen en kunnen de link met het Trimbos-instituut leggen, maar daarvoor moet apart aan het Trimbos instituut opdracht worden gegeven.

Er wordt geen onderzoek gedaan naar de lozing van drugsafval. Een onderzoek naar lozing via het riool geeft geen representatief beeld van de totale omvang van lozing en dumping. Tevens is het, door de hoge meetfrequentie, een relatief duur onderzoek. Een dergelijk onderzoek is pas zinvol als er duidelijke aanwijzingen zijn dat drugsafval via het riool wordt geloosd.

Om wetenschappelijke en ethische redenen raadt KWR, bemonstering in gebieden met minder dan 10.000 inwoners af. Dit kan leiden tot het meten van enkele individuen en tot grote variatie in de meetgegevens. Met het onderzoek kan dan ook niet de exacte locatie van het gebruik of de lozing worden bepaald.

KWR geeft aan dat om de veranderingen in de tijd zichtbaar te maken een herhaling om de 3 à 4 jaar voldoende is. Nu kan worden volstaan met een nulmeting.

Er is geen duidelijkheid of de genoemde gemeenten mee willen doen. Als de raad bereid is het benodigde budget beschikbaar te stellen en zij de deelname van een deel of alle gemeenten als voorwaarde stelt dan kan de vraag concreet aan de gemeenten worden gesteld.

Bij een positief besluit van een deel of alle gemeenten, moeten worden uitgezocht hoe we dit praktisch juridisch, administratief en financieel kunnen organiseren.

Relatie met onderzoek RIVM en GGD

Het artikel in het AD is gebaseerd op de in 2024 door het RIVM samen met de GGD's uitgevoerde online enquête naar de gezondheid van jongeren in geheel Nederland. Een onderzoek naar de (mentale) gezondheid, de leefstijl, het welzijn en de digitale leefomgeving van jongeren in de leeftijd tussen de 16 en 25 jaar. Eén van de zesentwintig onderwerpen ging over het gebruik van drugs. De resultaten zijn vastgelegd in De Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen 2024. Een vergelijkbaar landelijk onderzoek is in 2022 gedaan en wordt ook weer in 2028 gedaan. De deelname aan de enquête van de jongeren tussen de 16 en 25 jaar was op vrijwillige basis. De deelnemers zijn geworven via een online sociale mediacampagne. Voor een verdere toelichting op het onderzoek en de uitkomsten zie bijlage 2.

Advies/ Voorstel

Het advies is om variant 1 van KWR te volgen en daarvoor het bedrag van afgerond € 35.000,- excl. btw beschikbaar te stellen, omdat:

Argumenten

Meten is weten. Om gericht beleid te kunnen maken is objectieve kennis van de huidige situatie noodzakelijk. Met dit onderzoek wordt deze (objectieve) kennis vergaard.

Inzicht in fysieke en financiële omvang

Het onderzoek geeft tegen beperkte kosten een compleet beeld van de werkelijke (financiële en fysieke) omvang van het gebruik. Naast inzicht in de huidige omvang van het gebruik, het type drug en het globale tijdstip waarop de drug gedurende de week wordt gebruikt kan KWR en het Trimbos-instituut de relatie leggen met de landelijke cijfers.

Sturing

Meten is weten maar het wordt pas zinvol als er kan worden gestuurd. De gemeente beschikt over de instrumenten van vergunningverlening, handhaving en voorlichting en zou daarmee kunnen sturen.

Herhaling

De meting kan op termijn (na 3 à 4 jaar) eenvoudig worden herhaald waarmee de veranderingen in de tijd en daarmee de effectiviteit van beleid zichtbaar wordt.

Bijlagen

Bijlage 1: Richtprijzen kosten onderzoek KWR

Bijlage 2: Beantwoording verzoek 4: beschikbaar stellen RIVM-onderzoek